

ÉRETTSÉGI VIZSGA • 2011. május 4.

TÖRTÉNELEM

**EMELT SZINTŰ ÍRÁSBELI
ÉRETTSÉGI VIZSGA**

**JAVÍTÁSI-ÉRTÉKELÉSI
ÚTMUTATÓ**

**NEMZETI ERŐFORRÁS
MINISZTERIUM**

Útmutató az írásbeli vizsgafeladatok javításához

A dolgozatot a vizsgázó által használt színűtől eltérő színű tollal javítsa az alábbiak szerint!

1. Jó válasz	✓
2. Hiány(osság)	√—
3. Nem tartozik szorosan a megoldáshoz	[ ]
4. Felesleges, értékelhetetlen rész (áthúzás)	—————
5. Súlyos hiba, tartalmi tévedés (aláhúzás)	—————
6. Értelmetlen szöveg, logikai problémák (aláhúzás)	~~~~~
7. Nyelvhelyesség (aláhúzás)	.....
8. Durva helyesírási hiba (aláhúzás)	=====

(Durva helyesírási hiba:

- a mássalhangzók időtartamának hibás jelölése
- az összeolvadás, a hasonulás és a kiesés hibás írásmódja
- kis- és nagy kezdőbetű tévesztése (pl. Római Birodalom, Széchenyi, napóleoni, németországi)
- igekötős igék hibás egybe-, illetve különírása
- tagadószó egybeírása
- az ly- j tévesztése)

A feladatok alatt található téglalapok közül a bal oldaliban a feladatra adható maximális pontszám van, a **jobb oldali téglalapba írja be a tanuló által elért összes/teljes pontszámot!**

A feladatok egyes részeinek megoldásáért járó **részpontszámokat** is írja a dolgozat(ok)ra!

Csak a megoldási útmutatóban megadott/megfogalmazott válaszelemeket fogadja el, és az egyes feladatoknál feltüntetett pontozás szerint értékeljen! A megadott válaszelemektől eltérést lehetővé tevő feladatokra, feladatelemekre (pl. indoklás) és feladattípusokra a részletes megoldási útmutatóban külön utalás található.

I. A rövid feladatok javítása, értékelése

Értékelési alapelv, hogy a javítókulcsban szereplő válaszelemeket kell jó válaszként elfogadni.

Pontozás

Jó válasz/válaszelem:	0,5 vagy 1 pont (a megoldókulcsban feltüntetettek szerint)
Rossz válasz:	0 pont
Hiányzó válasz:	0 pont

Azokra a feladatelemekre lehet 0,5 pontot adni, amelyeket a javítókulcs külön is megjelöl.

A megoldókulcsban megadott pontszám egy-egy eleme már tovább nem bontható.

Az egyes feladatrészek pontjainak összesítése során kapott pontszámot nem kell kerekíteni, lehet pl. 3,5 pont.

A több válaszelemből álló feladatok pontozása:

- ha 2 pont adható, és két válaszelemet vár el a feladat, akkor minden egyes hibátlan válaszelemért 1–1 pont adható;
- ha 1 pont adható, és két válaszelemet vár el a feladat, akkor minden egyes hibátlan válaszelemért 0,5–0,5 pont adható.

A nem zárt végű feladatoknál (az indoklásoknál, szövegértelmezéseknél stb.) minden olyan megoldás elfogadható, amely tartalmilag megegyezik a megoldási útmutatóban szereplő válasszal. (Ezért ezeknél a feladatoknál a megoldások „Pl.”-lel kezdődnek.)

Azoknál a feladatoknál, ahol több válaszelem közül kell a jó megoldást kiválasztani (pl. igaz-hamis), ott az összes válaszelem aláhúzása, megjelölése esetén a válasz nem értékelhető. Ha egy feladat meghatározza az elem(ek) számát, és a vizsgázó ennél többet ír, akkor a beírás sorrendjében kell értékelni.

A megoldásokért az előírt maximális pontot meghaladó „jutalompont” nem adható.

Hibás vagy hiányzó válaszelemek miatt pontot levonni nem szabad!

Ha az egyszerű, rövid feladatok összpontszáma egész szám, akkor nincs teendő, ha törtszám, akkor a matematika szabályai szerint egész számra kell kerekíteni (pl. 23,5 pont kerekítve 24 pont).

A **kerettantervekben** szereplő személyek, topográfiai adatok és fogalmak csak **pontos helyesírással** értékelhetők.

A megoldásban szereplő javítókulcstól csak **különösen indokolt esetben lehet eltérni**. Az eltérések okát a javítónak külön szöveges magyarázattal kell indokolnia.

II. A szöveges feladatok javítása, értékelése

1. A feladatválasztás

Összesen **négy** feladat értékelhető:

mégpedig kettő rövid és kettő hosszú feladat, amelyek közül mindegyik **más-más korszakra**, legalább kettő a **magyar** történelemre és egy az **egyetemes** történelemre vonatkozik.

A feladatok értékelése a tanulók **hibás feladatválasztása esetén:**

Ha *négy feladatot oldott meg* a tanuló, de helytelenül választott a korszakok, a feladat-típus stb. vonatkozásában, akkor

- azt a feladatát (vagy feladatait) kell figyelmen kívül hagyni, amelyekben a legkevesebb pontot érte el, így az összpontszám kiszámításánál a legkisebb pontveszteség éri;
- azt az egy (kettő vagy három) feladatát kell figyelembe venni, amely(ek) megfelel(nek) a választási szempontoknak, és amely(ek)ben a legtöbb pontot szerezte.

Ha a tanuló *négyenél több feladatba is belekezd*, de nem jelöli egyértelműen választását, és a megoldások között van négy olyan feladat, amelyik megfelel a választási szabályoknak, akkor a legkisebb sorszámú megoldott feladattól indulva, a jó választás szabályai alapján emelkedő számsorrendben kell a feladatokat értékelni (pl. 13., 16., 17., 20. vagy 14., 16., 17., 20.).

Ha a tanuló *négyenél több feladatba is belekezd*, de nem jelöli egyértelműen választását, és nincs *négy* olyan feladata, amely megfelel a választási szempontoknak, akkor azokat a feladatait kell figyelembe venni, mely(ek) megfelel(nek) a választási szempontoknak, és amely(ek)ben a legtöbb pontot szerezte.

Ha a vizsgázó *mindegyik feladatba belekezd*, és nem jelzi egyértelműen választását, akkor a vizsgaleírásnak megfelelően a **13., 16., 19., 22.** feladatok megoldását kell értékelni.

2. A feladatok értékelése

A feladatok **értékelésében** a következő szempontok a meghatározók:

- a) **feladatmegértés,**
- b) **követelményeknek** (kompetenciák, tartalmak) való megfelelés,
- c) **megszerkesztettség, nyelvhelyesség.**

A szöveges feladatok értékelése a **javítókulcs** felhasználásával történik, amely tartalmazza a konkrét értékelési szempontokat és a műveleteket, valamint a hozzájuk rendelhető tartalmakat.

a) Útmutató a feladatmegértés pontozásához

A feladatmegértés kapcsán a következő szempontokat kell figyelembe venni:

- A feladat (téma, korszak) azonosítása: a diák a megadott problémáról, témáról, korszakról ír-e?
- A témataartás, a lényeg kiemelése: lényegre törően a feladatban felvetett problémára koncentrálna-e?
- Tartalmi mélység, kifejtettség: megállapításai és következtetései mennyire összetettek, illetve relevánsak-e a probléma szempontjából?
- Művelési sokszínűség és eredményesség: használja-e a forrásokat, és tud-e lényeges megállapításokat, következtetéseket tenni?

A feladatok konkrét értékelésénél az első lépés annak eldöntése, hogy a **feladatmegértésre** adható 4 vagy 8 pontból elért-e a vizsgázó legalább 1 pontot. Ha nem, akkor a feladat összpontszáma csak 0 pont lehet.

A problémamegoldó (rövid) feladatoknál

4 pont akkor adható, ha a vizsgázó a problémát teljes körűen megértette és helyesen értelmezte, a kifejtés arányos, logikus, lényegre törő. A források felhasználásával lényeges következtetéseket fogalmaz meg, a konkrét és az általános megállapítások aránya kiegyensúlyozott.

3 pont akkor adható, ha a vizsgázó a problémát teljes körűen megértette és helyesen értelmezte, de a kifejtés aránytalan vagy nem lényegre törő.

2 pont akkor adható, ha a probléma megoldását csak részben dolgozza ki, és használja a forrásokat, de nem tesz lényegi megállapításokat.

1 pont akkor adható, ha legalább egy olyan megállapítást tesz, amely alapján igazolható, hogy a problémát megértette, de a kifejtés túlnyomó része nem a probléma értelmezésére vagy megoldására irányul.

0 pont akkor adható, ha nem érti meg, illetve teljes mértékben félreérti a feladatot, nem használja a forrásokat, megállapításai nem a probléma értelmezésére irányulnak.

Az elemző (hosszú) feladatoknál

7-8 pont akkor adható, ha a vizsgázó a problémát teljes körűen megértette és helyesen értelmezte, a kifejtés arányos, logikus, lényegre törő. A források felhasználásával lényeges következtetéseket, megállapításokat fogalmaz meg, a konkrét és az általános megállapítások aránya kiegyensúlyozott.

4-6 pont akkor adható, ha a vizsgázó a problémát teljes körűen megértette és helyesen értelmezte, de a kifejtés aránytalan vagy nem lényegre törő.

2-3 pont akkor adható, ha a probléma megoldását csak részben dolgozza ki, és használja a forrásokat, de nem tesz lényegi megállapításokat.

1 pont akkor adható, ha legalább egy olyan megállapítást tesz, amely alapján igazolható, hogy a problémát megértette, de a kifejtés túlnyomó része nem a probléma értelmezésére vagy megoldására irányul.
--

0 pont akkor adható, ha nem érti meg, illetve teljes mértékben félreérti a feladatot, nem használja a forrásokat, megállapításai nem a probléma értelmezésére irányulnak.
--

b) A műveletek és a tartalmi elemek pontozása

A javítókulcsban az egyes kompetenciák (pl. idő- és térbeli tájékozódás, források használata) alkalmazásához kapcsolódó műveleteket „M”-mel, a hozzájuk rendelhető tartalmi elemeket pedig „T”-vel jelöltük.

Szoros összefüggés van természetesen a két értékelési szempont között, hiszen a **műveletek csak a konkrét tartalmakon keresztül értelmezhetők és értékelhetők**.

Egy művelethez a problémamegoldó (rövid) feladatok esetében egy-két tartalom kapcsolódik, míg az elemző feladatokban – különösképpen az eseményeket alakító tényezők föltárásánál – több, kettő-három tartalmi elem is rendelődik.

Ha a javítókulcsban egy művelethez csak egy tartalmi elem kapcsolódik, akkor a javításban a műveletek és a tartalmak **pontszámának is meg kell egyeznie**. (Például: rövid feladatok esetében a *Tájékozódás térben és időben* és a *Szaknyelv alkalmazása* szempontokra, illetve hosszú feladatok esetében a *Tájékozódás térben és időben* szempontokra csak 0 vagy 2 vagy 4 pont adható.)

Ha a javítókulcsban egy művelethez több tartalmi elem kapcsolódik, akkor a köztük lévő szoros összefüggés miatt **bizonyos pontszámok nem adhatók** (például: rövid feladatoknál a *Források használata* szempontokra nem adható 1 és 4 pont, az *Eseményeket alakító tényezők feltárása* szempontokra nem adható 1 és 5 pont, illetve a hosszú feladatoknál a *Szaknyelv alkalmazása* szempontokra nem adható 1 és 4 pont, a *Források használata* szempontokra nem adható 1 és 6 pont, az *Eseményeket alakító tényezők feltárása* szempontokra nem adható 1 és 7 pont).

Általános szabályként az egyes műveletek és az egyes tartalmak pontozásakor az alábbiakat kell érvényesíteni.

A „Műveletek” (M) pontozása

2 pont akkor adható, ha a hozzá tartozó, a vizsgázó által elért tartalmi pontszám magas (az elérhető maximális tartalmi pontszám több mint 50%-a).
---

1 pont akkor adható, ha a tartalmi pontszámokból a vizsgázó legalább 1 pontot elért, és a válasz nem tartalmaz durva hibát (téves adatot, megállapítást).
--

0 pont akkor adható, ha a vizsgázó a tartalmi elemekre nem szerzett pontot, és a válasza súlyos tévedést tartalmaz.
--

A tartalmi elemeknél szereplő példák (Pl.) azt jelzik, hogy mely tartalmak fogadhatók el jó válaszként. **A tartalmi válaszelemek általában két részből állnak:** idő- és térmeghatározás; általános és konkrét fogalomhasználat; felsorolás (rögzítés, bemutatás) és következtetés (megállapítás). Ez a pontozásnál azt jelenti, hogy ha csak az egyik elemet tartalmazza a válasz, akkor 1 pontot, ha mindkettőt, akkor 2 pontot lehet adni. Természetesen a tartalmi válaszelemeknél – különösképpen a felsorolásnál és következtetésekénél – másfajta jó kombináció is elfogadható, mint amit a javítókulcs tartalmaz! A javítókulcsban néhány tartalmi elemnél a „vagy” szóval elválasztva több jó válaszlehetőség is szerepel, mindez nem zárja ki, hogy más jó tartalmi elemeket is elfogadjon az értékelő.

A „Tartalmi elemek” (T) pontozása

2 pont akkor adható, ha a válasz megfelelő mennyiségű helyes adatot tartalmaz, az elemzés jó színvonalon hivatkozik a forrásokra (szerzőre, szándékokra, körülményekre stb.), valamint többféle jellemző, tipikus okot, következményt fogalmaz meg, és/vagy említ az eseményekhez kapcsolódó történelmi személyiségeket.

1 pont akkor adható, ha kevés és nem lényeges, nem a legjellemzőbb adatot, következtetést, megállapítást tartalmaz az elemzés.

0 pont akkor adható, ha nincsenek adatok, összefüggések, vagy ha teljesen hibás megállapítások vannak a megoldásban.

c) A „Megszerkesztettség, nyelvhelyesség” pontozása

A problémamegoldó (rövid) feladatoknál

2 pont akkor adható, ha a fogalmazás értelmes mondatokból álló szerkesztett szöveg, melyben nincsenek durva helyesírási hibák.

1 pont akkor adható, ha több nyelvhelyességi és több durva helyesírási hiba van benne.

0 pont akkor adható, ha a megoldás csupán szavakból álló vázlat, nincsenek benne összefüggő mondatok.

Az elemző (hosszú) feladatoknál

7-8 pont akkor adható, ha a fogalmazás értelmes mondatokból álló, koherens, szerkesztett szöveg, felépítése logikus, arányosan igazodik a tartalmi kifejtéshez, megállapításai árnyaltak, több szempontúak, és nem tartalmaz nyelvtani vagy helyesírási hibát.

4-6 pont akkor adható, ha a szöveg értelmes mondatokból áll, de aránytalanul szerkesztett, vagy néhány megállapítása leegyszerűsített, egysíkú, kisebb nyelvhelyességi hibákat tartalmaz.

2-3 pont akkor adható, ha a szöveg értelmes mondatokból áll, de a szöveg rosszul szerkesztett, aránytalan, hiányos (pl. a bevezetés, tárgyalás, befejezés közül valamelyik hiányzik). A szöveg megállapításai leegyszerűsítettek, egysíkúak, nyelvhelyességi hibákat tartalmaznak.

1 pont akkor adható, ha a válasz mondatokból áll, de a mondatok között alig van (tartalmi vagy nyelvi) összefüggés, és súlyos nyelvhelyességi és helyesírási hibákat tartalmaz.

0 pont akkor adható, ha a válasz vázaltszerű, csupán szavakból áll.

3. A szöveges feladatok terjedelme

Fontos szövegalkotási kompetencia, hogy a vizsgázó a gondolatait az előre meghatározott terjedelem keretei között fejtsse ki. Indokolt esetben a kipontozott helyen megkezdett gondolat a lap üres helyein befejezhető, és ez a válaszelem is értékelhető. Ez a rövid feladatoknál kb. 2–3 sort, hosszú feladatoknál kb. 4–5 sort jelent.

4. A szöveges feladatok értékelésének javasolt menete

1. Tanulmányozza át a feladatok javítókulcsait!
2. Tekintse át az értékelési szempontsor mintáját!
3. Ellenőrizze a vizsgázó feladatválasztásait!
4. Legalább kétszer olvassa el a tanuló dolgozatát!
5. A javítókulcs elemei szerint állapítsa meg az egyes szempontok szerint elért pontszámot!
6. Állapítsa meg az összpontszámot, és az osztószám (3 és 4) segítségével számítsa át vizsgaponttá!
7. A vizsgapontokat feladatonként **ne kerekítse!**
8. **Számítsa ki a négy esszéfeladatban elért összesített vizsgapontszámot! Ha ez az összpontszám**
  - **egész szám, akkor nincs teendő;**
  - **törtszám, akkor a matematika szabályai szerint egész számra kell kerekíteni (pl. 23,33 pont kerekítve 23 pont; 23,5 pont vagy 23,66 pont kerekítve 24 pont).**

III. A feladatlap összpontszámának megállapítása

Adja össze az I. és a II. összetevőben elért pontszámokat!

Táblázatok a feladatok értékeléséhez, pontozásához

Rövid választ igénylő feladat

Szempontok	Elérhető	Elért
	pont	
Feladatmegértés	4	
Tájékozódás térben és időben	4	
Szaknyelv alkalmazása	4	
Források használata	6	
Eseményeket alakító tényezők feltárása	8	
Megszerkesztettség, nyelvhelyesség	2	
Összpontszám	28	
	OSZTÓSZÁM 4	
Vizsgapont	7	

Hosszú választ igénylő feladat

Szempontok	Elérhető	Elért
	pont	
Feladatmegértés	8	
Tájékozódás térben és időben	4	
Szaknyelv alkalmazása	6	
Források használata	10	
Eseményeket alakító tényezők feltárása	12	
Megszerkesztettség, nyelvhelyesség	8	
Összpontszám	48	
	OSZTÓSZÁM 3	
Vizsgapont	16	

7. Dualizmus kori magyar gazdaság (Összesen 4 pont.)**a)**

1. értékesítési lehetőségek *vagy* személyszállítás *vagy* a Birodalom fővárosának elérése (0,5 pont)
  2. nyersanyag szállítása *vagy* késztermék szállítása *vagy* iparvidék elérése (0,5 pont)
  3. gabonatermő területek elérése *vagy* alföldi körzetek elérése (0,5 pont)
  4. összeköttetés a tengeri kereskedelemmel (0,5 pont)
- (*Más helyes válaszok is elfogadhatók.*)

b)

1. az 1913-ra elért vasútsűrűség még mindig elmarad a németországitól (0,5 pont)
  2. az 1913-ra az elért vasútsűrűség meghaladta a németországit (0,5 pont)
- (*A válaszok más megfogalmazásban is elfogadhatók.*)

c) Baross Gábor (1 pont) (*Csak a teljes névért adható pont.*)**8. A sztálini gazdaságpolitika (Összesen 3 pont.)****a)** tervgazdálkodás (0,5 pont)**b)** árverseny, szabad kereskedelem (Elemenként 0,5 pont.)**c)** kollektivizálás (*A válasz megfogalmazásban is elfogadható.*) (0,5 pont)**d)** A mezőgazdaságból elvont jövedelmek (és munkaerő) biztosították az iparfejlesztés forrásait *vagy* Az iparfejlesztés eredményeképp nőtt a mezőgazdaság gépesítettsége. (*Minden más, helyes válasz elfogadható.*) (1 pont)**9. A zsidóság sorsa Magyarországon (Elemenként 0,5 pont, összesen 4 pont.)****a)** B**b)** D**c)** A, C, E, F (*A betűjelek tetszőleges sorrendben beírhatók.*)**d)** E, F (*A betűjelek tetszőleges sorrendben beírhatók.*)**10. A rendszerváltás (Összesen 4 pont.)****a)** (Soronként 0,5 pont.)

Politikus	Idézet	Leírás
Nagy Imre	2.	B
Kádár János	3.	A
Antall József	1.	C

b) (Elemenként 0,5 pont.)

A) 1.

B) 6. (*Elfogadható még: 4.*)

C) 2.

D) 5.

E) 8. (*Elfogadható még: 4.*)*(Elfogadható, ha a vizsgázó a helyes szöveges elemeket írja a megfelelő helyre.)***11. Jugoszlávia felbomlása (Összesen 3 pont.)****a)** 1.: Horvátország 2.: Bosznia vagy Bosznia-Hercegovina (Elemenként 0,5 pont)**b)** 1. etnikai (nemzeti) *vagy* nemzetiségi ellentéteket (0,5 pont)2. A berlini fal egy nemzet tagjait választotta el egymástól. (*Minden más, helyes válasz elfogadható.*) (0,5 pont)**c)**1. muzulmán *vagy* muszlim *vagy* iszlám (*Elfogadható még: mohamedán.*) (0,5 pont)

2. bosnyák (0,5 pont)

---

12. Magyarország demográfiai helyzete (Elemenként 0,5 pont, összesen 4 pont.)

a) A) 2.; B) 1.; C) 2.; D) 1.

b) 1.: M
2.: C
3.: M
4.: C

II. SZÖVEGES, KIFEJTENDŐ FELADATOK**13. A harmincéves háború***(rövid)*

Műveletek, tartalmak		Pont
Feladatmegértés	A vizsgázó feltárja, hogy mennyire játszottak szerepet a vallási okok a harmincéves háború kirobbanásában és fontosabb fordulataiban. A válasz a források felhasználásával lényegi összefüggésekre utal (pl. a konfliktus egyszerre volt vallási küzdelem és hatalmi vetélkedés).	0–4
Tájékozódás térben és időben	M A vizsgázó a történelmi eseményeket térben és időben elhelyezi. T Pl. rögzíti, hogy a háború 1618 és 1648 között zajlott elsősorban a Német-római Császárság területét érintette.	0–4
Szaknyelv alkalmazása	M A vizsgázó helyesen alkalmazza az általános, illetve a témához kapcsolódó történelmi fogalmakat. T Szakszerűen használja a következő általános és konkrét történelmi fogalmakat: pl. szövetség, nagyhatalom, protestáns, evangélikus, református, katolikus, ellenreformáció, vallásháború.	0–4
Források használata	M A vizsgázó válaszába beépíti a forrásokban található információkat, és egyszerű következtetéseket von le belőlük. T Pl. rögzíti, hogy a háborúba sorra kapcsolódtak be Európa országai, és megállapítja, hogy ezzel a konfliktus európai háborúvá szélesedett <i>vagy</i> a vallási ellentét később csak az ürügyet szolgáltatta a hatalmi konfliktusban. T Pl. rögzíti, hogy a harmincéves háború Csehországban robbant ki, és megállapítja, hogy a cseh rendek felkelésének fő oka a Habsburgok (II. Ferdinánd) ellenreformációs törekvése volt <i>vagy</i> rögzíti, hogy a háború előzménye a Német-római Császárság protestáns és katolikus fejedelemségei közti konfliktus volt, és megállapítja, hogy a háború kezdeti szakaszában a vallási tényezők fontos szerepet játszottak.	0–6
Eseményeket alakító tényezők feltárása	M A vizsgázó feltárja a vallási konfliktusok mögötti nagyhatalmi ellentéteket, és bemutatja ezek hatásait a háború menetére. T Pl. rögzíti, hogy a háború a Habsburg abszolutizmus elleni rendi ellenállásként indult, és megállapítja, hogy az első időszakban a vallási és rendi önállósági törekvések összefonódtak. T Pl. rögzíti, hogy a konfliktus egyben a birodalmon belüli küzdelem is a Habsburgok és a protestáns fejedelmek között, és megállapítja, hogy a protestáns európai államok (Dánia, Svédország) beavatkozása egyszerre célozza meg a protestantizmus védelmét és a Habsburgok hatalmának visszaszorítását. T Pl. rögzíti, hogy a katolikus Franciaország a protestáns fejedelmek oldalán avatkozott be a háborúba, és megállapítja, hogy ezzel a háború végleg elvesztette vallási jellegét <i>vagy</i> Franciaország a hatalmi érdekekért félretette a katolicizmus ügyét.	0–8
Megszerkesztettség, nyelv-helyesség	A kifejtés mondatokból áll, és a szöveg logikusan felépített. A válasz nem tartalmaz súlyos nyelvhelyességi vagy helyesírási hibát.	0–2
A feladatban elérhető összpontszám		28
Elérhető vizsgapontszám		7

14. Az iszlám és az arab hódítás**(hosszú)**

Műveletek, tartalmak		Pont
Feladatmegértés	<p>A vizsgázó alapvetően az iszlám vallás jellemzőit és az arab hódítás folyamatát mutatja be.</p> <p>Az elemzés feltárja a vallás és a hódítások közötti összefüggéseket.</p> <p>A válasz lényegre törően mutatja be az Arab Birodalom kiépítését és terjeszkedésének határait.</p> <p>A vizsgázó válaszában felhasználja, értelmezi a forrásokat, azokból lényeges megállapításokat, következtetéseket fogalmaz meg.</p>	0–8
Tájékozódás térben és időben	<p>M A vizsgázó a történelmi eseményeket térben és időben elhelyezi.</p> <p>T Megállapítja, hogy az iszlám Arábiában jött létre és utal központjaira (pl. Mekka, Bagdad), elterjedésére (pl. Észak-Afrika, Közel-Kelet); említi az arab időszámítás kezdetét (622) és az arab hódítások időszakát (VII–VIII. század).</p>	0–4
Szaknyelv alkalmazása	<p>M A vizsgázó helyesen alkalmazza az általános, illetve a témához kapcsolódó fogalmakat.</p> <p>T Szakszerűen használja a következő általános fogalmakat: pl. állam, vallás, hódítás.</p> <p>T Szakszerűen használja a következő konkrét történelmi fogalmakat: pl. iszlám, Korán, kalifa.</p>	0–6
Források használata	<p>M A vizsgázó válaszába beépíti a forrásokban található információkat, és következtetéseket von le belőlük.</p> <p>T Pl. rögzíti, hogy a muzulmánok egyedüli istenségnek fogadják el Allahot, és megállapítja, hogy – a zsidó és keresztény valláshoz hasonlóan – az iszlám vallás monoteista (egyistenhívő).</p> <p>T Pl. rögzíti, hogy az iszlám vallás egyik fő parancsa a böjtölés, és megállapítja, hogy a vallás előírásai nem merevek (böjtölés alamizsnálkodással megváltható) <i>vagy</i> említi egyéb az étkezéshez kötődő előírásokat (pl. alkoholfogyasztás, disznóhúsevés tilalma) <i>vagy</i> a hívő muzulmánok a Korán alapján az öt fő parancsolat szerint kell élnie.</p> <p>T Pl. rögzíti, hogy az arab vezér biztonságot és oltalmat ígér a meghódolt területek lakosságának, és megállapítja, hogy a hódítók megtúrták a zsidó (és keresztény) vallás híveit adófizetés fejében <i>vagy</i> a korábban túladóztatott lakosság maga is szabadítóként tekintett az arabokra.</p> <p>T Pl. bemutatja az Arab Birodalom terjedését (Közel-Kelet és Észak-Afrika) és ennek határait, és megállapítja, a gyors terjeszkedéshez hozzájárult a térség nagyhatalmainak válsága <i>vagy</i> rövid időn belül hatalmas birodalmat hoztak létre <i>vagy</i> ezzel megszerezték a távolsági kereskedelem feletti ellenőrzést <i>vagy</i> csak az erős birodalmak (Bizánc, Frank Királyság) voltak képesek őket megállítani.</p>	0–10

<p>Eseményeket alakító tényezők feltárása</p>	<p>M A vizsgázó feltárja a vallás, a hódítások és az államrend közti összefüggéseket.</p> <p>T Pl. rögzíti, hogy Allah Mohamednek kinyilatkoztatott parancsait, hitigazságait az iszlám szent könyve, a Korán tartalmazza, és megnevez néhányat a muzulmánok számára kötelező többi parancsolatból (hitvallás, imádkozás, szegényadó, alamizsnaosztás, zarándoklat).</p> <p>T Pl. rögzíti az iszlám valamely további vallási vagy társadalmi előírását, és megállapítja, hogy a vallási parancsok már Mohamed életében összekapcsolódtak politikai célokkal (vallási közösség a vérségi-törzsi kötelékek helyett, hívők egyenlőségén alapuló társadalmi rend stb.) <i>vagy</i> a mindennapi életben is könnyen betartható utasításokról van szó <i>vagy</i> a hívők egyenlőségén alapuló társadalom jött létre <i>vagy</i> a valláson alapuló társadalmi és államrend is a hitterjesztést szolgálta.</p> <p>T Pl. rögzíti, hogy fontos előírás volt a hit terjesztése a szent háború (dzsihád) útján is, és megállapítja, hogy az iszlám által egyesített arab törzsek hódításba kezdtek <i>vagy</i> említi az arab hódítás valamely jellegzetességét (a meghódított területek belső viszonyai <i>vagy</i> az iszlám türelmes volt más kultúrákkal szemben).</p> <p>T Pl. rögzíti az arab hódítások eredményeit (Hispaniától Indiáig terjedt), és megállapítja az Arab Birodalom valamely jellemzőjét (élén a korlátlan hatalmú kalifa állt <i>vagy</i> a szolgálati birtokok rendszere biztosította a központi hatalom erejét stb.)</p> <p>T Önálló ismereteivel, helyes megállapításaival kiegészíti és alátámasztja elemzését.</p>	<p>0–12</p>
<p>Megszerkesztettség, nyelvhelyesség</p>	<p>A vizsgázó fogalmazása mondatokból áll, a mondatok világosak és egyértelműek.</p> <p>Az elemzés szerkesztett szöveg, a tartalom logikus kifejtését szolgálja.</p> <p>A vizsgázó megállapításai árnyalt elemzőkészségről tanúskodnak.</p> <p>A szöveg nem tartalmaz súlyos nyelvhelyességi vagy helyesírási hibákat.</p>	<p>0–8</p>
<p>A feladatban elérhető összpontszám</p>		<p>48</p>
<p>Elérhető vizsgapontszám</p>		<p>16</p>

15. A gyarmatok önállósodása**(rövid)**

Műveletek, tartalmak		Pont
Feladat-megértés	A vizsgázó feltárja a gyarmatbirodalmak felbomlásának okait és folyamatát. A válasz a források felhasználásával lényegi összefüggésekre utal (pl. az ENSZ, az USA és a Szovjetunió is támogatta a gyarmatok függetlenségét).	0–4
Tájékozódás térben és időben	M A vizsgázó a történelmi eseményeket térben és időben elhelyezi. T. Pl. rögzíti, hogy a gyarmatbirodalmak felbomlása 1945 utáni időszakra esik <i> vagy </i> több szakaszra osztható, és tisztában van a gyarmattartók és gyarmataik elhelyezkedésével.	0–4
Szaknyelv alkalmazása	M A vizsgázó helyesen alkalmazza az általános, illetve a témához kapcsolódó történelmi fogalmakat. T Szakszerűen használja a következő általános és konkrét történelmi fogalmakat: pl. függetlenség, gyarmat, gyarmatbirodalom, ENSZ, harmadik világ.	0–4
Források használata	M A vizsgázó válaszába beépíti a forrásokban található információkat, és egyszerű következtetéseket von le belőlük. T Pl. rögzíti, hogy az Egyesült Nemzetek Szövetsége alapidokumentuma elismerte a népek önrendelkezési jogait, és megállapítja, hogy ennek elfogadása után a gyarmattartók már nem kormányozhattak a régi módon <i> vagy </i> ez is bátorította a gyarmatok önállósodási törekvéseit <i> vagy </i> az ENSZ a függetlenné váló volt gyarmatok nemzetközi szerepvállalásának színtere lett. T Pl. rögzíti, hogy az USA támogatta a gyarmati népek önállósodási törekvéseit, és megállapítja, hogy a szabadság terjesztése hagyományos célja az amerikai külpolitikának <i> vagy </i> ezzel elejét akarta venni a szovjet befolyás növekedésének.	0–6
Eseményeket alakító tényezők feltárása	M A vizsgázó feltárja a függetlenségi mozgalmak sikerét, és feltárja ennek okait. T Pl. rögzíti, hogy 1945 után gyarmatok sora vált függetlenné (említhet néhány országot) <i> vagy </i> 1945 után felbomlottak a gyarmatbirodalmak, és megállapítja, hogy a világháború is hozzájárult ehhez a folyamathoz (gyarmattartók kimerülése, gyarmatok súlyának megnövekedése) <i> vagy </i> különböző útvonalok voltak a függetlenség elnyerésének: angolok, amerikaiak, hollandok elengedték gyarmataikat, a franciák háborúkat vívtak. T Pl. rögzíti, hogy a háború utáni nemzetközi környezet is segítette a függetlenedést, és megállapítja, hogy az USA és a SZU igyekezett gyengíteni a gyarmattartókat, hogy saját befolyásukat növeljék <i> vagy </i> az Egyesült Államok saját kereskedelmi érdekei miatt is támogatta a függetlenségi mozgalmakat <i> vagy </i> a volt gyarmatok igyekeztek távolságot tartani a szuperhatalmaktól (el nem kötelezett országok mozgalma) <i> vagy </i> a régi gyarmattartók próbálták gazdasági eszközökkel megtartani befolyásukat (neokolonializmus). T Pl. rögzíti, hogy a Szovjetunió is támogatta a gyarmati rendszer felszámolását, és megállapítja, hogy ezt összekapcsolta a gazdasági-társadalmi forradalom elképzelésével <i> vagy </i> a két szuperhatalom vetélkedett a volt gyarmatok feletti befolyásért.	0–8

Megszerkesztettség, nyelvhelyesség	A kifejtés mondatokból áll, és a szöveg logikusan felépített. A válasz nem tartalmaz súlyos nyelvhelyességi vagy helyesírási hibát.	0–2
A feladatban elérhető összpontszám		28
Elérhető vizsgapontszám		7

16. A szövetségesek együttműködése*(hosszú)*

Műveletek, tartalmak		Pont
Feladatmegértés	A vizsgázó alapvetően a szövetséges hatalmak második világháború alatti együttműködését mutatja be. Az elemzés a háború kirobbanásától a második front megnyitásáig tartó időszak eseményeit tárgyalja. A válasz lényegre törően mutatja be a második front megnyitásával kapcsolatos nagyhatalmi/politikai célokat. A vizsgázó válaszában felhasználja, értelmezi a forrásokat, azokból lényeges megállapításokat, következtetéseket fogalmaz meg.	0–8
Tájékozódás térben és időben	M A vizsgázó a történelmi eseményeket térben és időben elhelyezi. T Rögzíti a téma térbeli összefüggéseit (atlanti, észak-afrikai és olaszországi, illetve keleti és távol-keleti frontok szerepe az együttműködésben, normandiai partraszállás), említi a világháború, illetve a szövetséges együttműködés legfontosabb eseményeit (pl. 1939. szept. 1., 1941. jún. 22., 1944. jún. 6.).	0–4
Szaknyelv alkalmazása	M A vizsgázó helyesen alkalmazza az általános, illetve a témához kapcsolódó fogalmakat. T Szakszerűen használja a következő általános fogalmakat: pl. front, együttműködés, szövetség. T Szakszerűen használja a következő konkrét történelmi fogalmakat: pl. antifasiszta, koalíció, fordulat, partraszállás, második front.	0–6

Források használata	<p>M A vizsgázó válaszába beépíti a forrásokban található információkat, és következtetéseket von le belőlük.</p> <p>T Pl. rögzíti, hogy Anglia és az Egyesült Államok együttműködése 1941-ben élénkült meg, és megállapítja, hogy ez a nyugat-európai német sikerek miatt következett be <i>vagy</i> az Egyesült Államok nehezen adta fel izolációs politikáját.</p> <p>T Pl. rögzíti a nyugati szövetségesekkel szembeni szovjet elvárásokat, és megállapítja, melyek a közös ellenséggel szembeni összehangolt küzdelmet nehezítő tényezők (bizalmatlanság, illetve az eltérő érdekek) <i>vagy</i> a háború első időszakában nincs érdemi együttműködés a nyugati hatalmak és a Szovjetunió között.</p> <p>T Pl. rögzíti a második front megnyitásával kapcsolatos szovjet álláspontot (Franciaországot tekintik az ideális helyszínnek), és megállapítja, hogy Németországot így többfrontos háborúra kényszeríthették <i>vagy</i> a második front megnyitásának helyszínében a szövetségesek sokáig nem értettek egyet <i>vagy</i> Németország minél gyorsabb legyőzésében mindenki érdekelt volt <i>vagy</i> Sztálinnak politikai érdeke is fűződött a franciaországi új hadszíntérhez (szövetségesek nem akadályozzák a tervezett kelet-közép-európai terjeszkedésben).</p> <p>T Pl. rögzíti az olaszországi front megnyitása melletti érveket, és megállapítja, hogy Anglia katonai és politikai okokból is nagy reményeket fűzött az olaszországi partraszálláshoz <i>vagy</i> a terv részben kudarcba fulladt („csigaoffenzíva” vagy a gyors német megszállás említése).</p>	0–10
Eseményeket alakító tényezők feltárása	<p>M A vizsgázó feltárja az antifasiszta együttműködés sikereit, s elemzi a II. front megnyitásának körülményeit.</p> <p>T Pl. rögzíti, hogy az Egyesült Államoknak és Angliának szoros érdeke fűződött az együttműködéshez, és megállapítja, hogy mivel készletei kimerültek, Angliának a talpon maradáshoz szüksége volt az amerikai segítségre <i>vagy</i> az együttműködés során (Atlanti Charta) kifejezték óhajukat az igazságosságon és önrendelkezésen alapuló háború utáni rendezésről.</p> <p>T Pl. rögzíti a szövetséges együttműködés valamely színterét (Észak-Afrika, keleti front stb.), és megállapítja, hogy a szövetségesek egymást segítve minden fronton fölénybe kerültek 1942/43 folyamán.</p> <p>T Pl. utal arra, hogy az európai háború utolsó szakaszában a második front megnyitása volt az egyik legfontosabb kérdés, és megállapítja, hogy a front megnyitásának helyszínét politikai érdekek is befolyásolták (a szovjetek terjeszkedési terveik miatt a franciaországi partraszállást szorgalmazzák, az angolok a balkáni terveikkel a Földközi-tenger térségét szerették volna biztosítani, az USA-nak Japán gyors legyőzéséhez szüksége van a szovjet segítségre).</p> <p>T Pl. rögzíti, hogy a szövetséges hatalmak vezetőinek a teheráni konferenciáin született megállapodásokat a felek betartották, és megállapítja, hogy a második világháború alatt mindvégig sikerült fenntartani az együttműködést,</p> <p>T Önálló ismereteivel, helyes megállapításaival kiegészíti és alátámasztja elemzését.</p>	0–12

Megszer- készítettség, nyelv- helyesség	A vizsgázó fogalmazása mondatokból áll, a mondatok világosak és egyértelműek. Az elemzés szerkesztett szöveg, a tartalom logikus kifejtését szolgálja. A vizsgázó megállapításai árnyalt elemző-készségről tanúskodnak. A szöveg nem tartalmaz súlyos nyelvhelyességi vagy helyesírási hibákat.	0–8
A feladatban elérhető összpontszám		48
Elérhető vizsgapontszám		16

17. Magyar őstörténet*(rövid)*

Műveletek, tartalmak		Pont
Feladatmegértés	A vizsgázó alapvetően a magyar nép rokonságának kutatási problémáit mutatja be. A válasz a források felhasználásával lényegi összefüggéseket tár fel (pl. a nyelvtörténet és a néprajz eredményei nehezen összeegyeztethetők).	0–4
Tájékozódás térben és időben	M A vizsgázó a történelmi eseményeket térben és időben elhelyezi. T Lokalizálja a magyar őstörténet színterét (pl. magyar nép főbb állomáshelyei a vándorlás során <i>vagy</i> nyelvrokon, illetve magyarokkal a vándorlás során kapcsolatba került népek földrajzi elhelyezkedése), és utal a problémák felmerülésének idejére.	0–4
Szaknyelv alkalmazása	M A vizsgázó helyesen alkalmazza az általános, illetve a témához kapcsolódó történelmi fogalmakat. T Szakszerűen használja a következő általános és konkrét történelmi fogalmakat: pl. nyelv, néprajz, nép, finnugor.	0–4
Források használata	M A vizsgázó beépíti válaszába a forrásokban található információkat, és következtetéseket von le belőlük. T Pl. rögzíti, hogy a magyar nyelv a finnugor (uráli) nyelvcsaládhoz (ugor ág) tartozik, és megállapítja, hogy a legközelebbi rokon nyelvek a hanti és a manysi (vogul és osztják) <i>vagy</i> a rokonságra bizonyíték az ősi közös szókincs és nyelvtani szabályosságok. T Pl. rögzíti, mely népekkel hozza kapcsolatba a magyarságot a néprajz tudománya, és megállapítja, hogy a néprajzi kutatások alapján a török népekkel való rokonságra lehet következtetni.	0–6

Eseményeket alakító tényezők feltárása	<p>M A vizsgázó bemutatja a magyar nép rokonságának kutatási eredményeit és feltárja azok problémáit.</p> <p>T Pl. rögzíti, hogy a magyar nép eredetét és rokonságát különböző tudományágak (pl. nyelvészet, néprajz, régészet, antropológia, genetika) is kutatják, és megállapítja, hogy a történettudomány (szemben a régi magyar történetírás vélekedéseivel, alapvetően a nyelvészet kutatásaira építve) a finnugor rokonság elmélete alapján határozza meg a magyarság rokonait.</p> <p>T Pl. rögzíti, hogy a nyelvtudomány a nyelvek közti rokonság megállapítására képes, és megállapítja, hogy a finnugor rokonság megalapozott tudományos elmélet <i>vagy</i> egy adott nyelvet hódítás, asszimiláció vagy nyelvcsere útján is átvehet egy nép.</p> <p>T Pl. rögzíti, hogy a rokonság kutatásában a nyelvészet és a többi tudományág eredményei nem mindig vezetnek azonos eredményre, és megállapítja, hogy különbséget lehet tenni a nyelv és a népesség eredete között <i>vagy</i> a finnugor nyelvrokonság nem zárja ki a magyarság más népekkel való szoros kapcsolatát.</p>	0–8
Megszerkesztettség, nyelvhelyesség	A kifejtés mondatokból áll, és a szöveg logikusan felépített. A válasz nem tartalmaz súlyos nyelvhelyességi vagy helyesírási hibát.	0–2
A feladatban elérhető összpontszám		28
Elérhető vizsgapontszám		7

18. Magyar királyi jövedelmek*(hosszú)*

Műveletek, tartalmak		Pont
Feladat-megértés	<p>A vizsgázó alapvetően a középkori magyar királyi jövedelmek szerkezetét ismerteti és elemzi.</p> <p>A válasz lényegre törően mutatja be a jövedelmek forrásait.</p> <p>Az elemzés feltárja, hogy az Árpád-korban a jövedelmek zömét a birtokok terményszolgáltatása, az Anjou-korban a regálék, míg Hunyadi Mátyás idején a pénzadók tették ki.</p> <p>A vizsgázó válaszában felhasználja, értelmezi a forrásokat, azokból lényeges megállapításokat, következtetéseket fogalmaz meg.</p>	0–8
Tájékoztató térben és időben	<p>M A vizsgázó a történelmi eseményeket térben és időben elhelyezi.</p> <p>T Rögzíti, hogy I. István 997/1000-1038, Károly Róbert 1301(1308)-42 és Mátyás 1458-90 között uralkodott Magyarországon.</p>	0–4
Szaknyelv alkalmazása	<p>M A vizsgázó helyesen alkalmazza az általános, illetve a témához kapcsolódó történelmi fogalmakat.</p> <p>T Szakszerűen használja a következő általános fogalmakat: pl. király, kincstár, jövedelem, adó, birtok, törvény.</p> <p>T Szakszerűen használja a következő konkrét történelmi fogalmakat: pl. vármegye, ispán, regálék, harmincadvám, kapuadó, aranyforint, bányaváros, rendkívüli hadiadó.</p>	0–6

Források használata	<p>M A vizsgázó beépíti válaszába a forrásokban található információkat, és következtetéseket von le belőlük.</p> <p>T Pl. rögzíti, hogy István korában a királyi birtokból, Károly Róbert idején a regálékból, míg Mátyás alatt a pénzdókból folyt be a legtöbb királyi jövedelem, és a diagramokból leolvasható lényegi megállapítást tesz (a királyi jövedelmek az idők során növekedtek <i>vagy</i> a királyi birtokállomány folyamatosan csökkent <i>vagy</i> a pénzbeli jövedelmek aránya folyamatosan nőtt <i>vagy</i> a jövedelmi szerkezet változásának oka a gazdasági fejlődés).</p> <p>T Pl. rögzíti, hogy István törvénye védte a királyi birtokot, és megállapítja, hogy az Árpád-korban a megművelhető földek zöme a királyi birtok volt <i>vagy</i> a királyi jövedelmek zömét a birtokok terményszolgáltatása jelentette.</p> <p>T Pl. rögzíti, hogy Károly Róbert megszüntette a kötelező birtokcserét és megosztotta az urburát, és megállapítja, hogy ezzel érdekeltté tette a birtokosokat a bányanyitásban <i>vagy</i> az Anjou uralkodók legfontosabb bevételi forrásai a regálék voltak.</p> <p>T Pl. rögzíti, hogy Mátyás a kapuadó (füstpénz) fizetését telekmérethez és családszámhoz (háztartások száma) kötötte, és megállapítja, hogy a királyi jövedelmek zömét a jobbágyok pénzdói tették ki <i>vagy</i> bizonyos jövedelmek átnevezésével (kapuadó-füstpénz, harmincad-koronavám) megszüntette a korábbi mentességeket.</p>	0–10
Eseményeket alakító tényezők feltárása	<p>M A vizsgázó feltárja a középkori magyar királyi jövedelmek szerkezetét, forrásait, és bemutatja a legfontosabb kiadásokat.</p> <p>T Pl. rögzíti, hogy a királyi jövedelmek származhatnak a királyi birtokok parasztságának terményszolgáltatásából és pénzdójából, a királyi jogon szedett regáléjövedelmekből (ásványkincsek, kereskedelmi haszon, pénzverés), illetve országosan kivetett adókból, és megállapítja, hogy a jövedelmek mértéke és szerkezete az ország mindenkori gazdasági és társadalmi szerkezetét tükrözi <i>vagy</i> a királyi birtokállomány csökkenésével párhuzamosan nő a többi jövedelemforrás jelentősége.</p> <p>T Pl. rögzíti az Árpád-kori királyi jövedelmek valamely sajátosságát (pl. birtokok terményszolgáltatása), és megállapítja ennek okát (pl. a fejletlen árutermelés <i>vagy</i> a pénzforgalom csekély volta <i>vagy</i> a városok alacsony száma <i>vagy</i> a királyi birtokok nagy aránya).</p> <p>T Pl. rögzíti az Anjou-korban bekövetkezett átalakulás valamelyik lényegi elemét (pl. a nemesfém-monopóliumot érintő változásokat <i>vagy</i> a kapuadó bevezetését <i>vagy</i> a vámokat), és megállapítja a változás okát (pl. pénzgazdálkodás fejlődése <i>vagy</i> városi fejlődés megindulása <i>vagy</i> a királyi birtokállomány csökkenése).</p> <p>T Pl. rögzíti a Hunyadi Mátyás idején bekövetkezett átalakulást (a jobbágyság által fizetett rendkívüli hadiadó), és megállapítja ennek okát (pl. az egyre bővülő árutermelés) <i>vagy</i> hogy ez a jövedelem európai összehasonlításban is magasnak tekinthető.</p> <p>T Önálló ismereteivel, helyes megállapításaival kiegészíti és alátámasztja elemzését.</p>	0–12

Megszerkesztettség, nyelvhelyesség	A vizsgázó fogalmazása mondatokból áll, a mondatok világosak és egyértelműek. Az elemzés szerkesztett szöveg, a tartalom logikus kifejtését szolgálja. A vizsgázó megállapításai árnyalt elemző-készségről tanúskodnak. A szöveg nem tartalmaz súlyos nyelvhelyességi vagy helyesírási hibákat.	0–8
A feladatban elérhető összpontszám		48
Elérhető vizsgapontszám		16

19. 1848

(rövid)

Műveletek, tartalmak		Pont
Feladatmegértés	A vizsgázó alapvetően a magyar szabadságharc és a bécsi forradalom összefüggéseit mutatja be. A válasz a források felhasználásával lényegi összefüggéseket tár fel (pl. a bécsi forradalom a magyar támogatására tört ki, a magyar csapatok késve lépték át a határt).	0–4
Tájékozódás térben és időben	M A vizsgázó a történelmi eseményeket térben és időben elhelyezi. T Rögzíti, hogy a (második) bécsi forradalom 1848 októberében tört ki, és hogy Bécs a Habsburg Birodalom fővárosa <i>vagy</i> térben és időben elhelyezi valamelyik katonai eseményt (pl. pákozdi csata, schwechati csata).	0–4
Szaknyelv alkalmazása	M A vizsgázó helyesen alkalmazza az általános, illetve a témához kapcsolódó történelmi fogalmakat. T Szakszerűen használja a következő általános és a következő konkrét történelmi fogalmakat: pl. forradalom, szabadságharc, hadsereg, honvéd, bán, nemzetőrség, függetlenség.	0–4
Források használata	M A vizsgázó beépíti válaszába a forrásokban található információkat, és következtetéseket von le belőlük. T Pl. rögzíti a bécsi forradalom valamelyik eseményét (pl. a katonák nem engedelmessétek <i>vagy</i> Latour meggyilkolása), és megállapítja, hogy a forradalom oka a Magyarország melletti szimpátia. T Pl. rögzíti a térképvezárlaton ábrázolt valamelyik jelentős eseményt (pl. pákozdi csata <i>vagy</i> schwechati csata <i>vagy</i> Jellačić hadjárata <i>vagy</i> a magyar hadsereg átlépi a határt), és megállapítja, hogy a hadi események hogyan kapcsolódtak a bécsi forradalomhoz (pl. Jellačić üldözése <i>vagy</i> határátlépés vitája).	0–6

Eseményeket alakító tényezők feltárása	<p>M A vizsgázó bemutatja a magyar szabadságharc és a bécsi forradalom kapcsolatát és elemzi az együttműködésüket.</p> <p>T Pl. rögzíti, hogy 1848 októberében a magyar sikerek hatására tört ki a bécsi forradalom, és megállapítja ennek okát (pl. a közös fellépés sikerrel kecsegtetett <i>vagy</i> ez a forradalmakat elfojtó ellentámadásra volt válasz) <i>vagy</i> rögzíti, hogy a bécsi udvar a magyar forradalom leverésére Jellačićot küldte, és megállapítja, hogy ezzel megkezdődött a magyar szabadságharc.</p> <p>T Pl. rögzíti a bécsi forradalom és a magyar szabadságharc együttműködésének eredményét (pl. Magyarország időt nyert), és megállapítja ennek következményét (pl. Magyarország katonai felkészülése).</p> <p>T Pl. rögzíti a bécsi forradalom és a magyar szabadságharc együttműködésének korlátait (pl. schwechati vereség), és megállapítja ennek okát (pl. politikai vita a hadsereg külföldi bevetéséről).</p>	0–8
Megszerkesztettség, nyelvhelyesség	A kifejtés mondatokból áll, és a szöveg logikusan felépített. A válasz nem tartalmaz súlyos nyelvhelyességi vagy helyesírási hibát.	0–2
A feladatban elérhető összpontszám		28
Elérhető vizsgapontszám		7

20. Reformkori magyar társadalom*(hosszú)*

Műveletek, tartalmak		Pont
Feladatmegértés	<p>A vizsgázó alapvetően a reformkori magyar társadalom szerkezetét mutatja be.</p> <p>A válasz lényegre törően írja le az egyes társadalmi rétegeket.</p> <p>Az elemzés feltárja, hogy a reformkori magyar társadalom rendi szerkezetű volt, azonban a vezető nemesi réteg, a polgárság és parasztság is vagyoniilag nagyon tagolt volt.</p> <p>A vizsgázó válaszában felhasználja, értelmezi a forrásokat, azokból lényeges megállapításokat, következtetéseket fogalmaz meg.</p>	0–8
Tájékozódás térben és időben	<p>M A vizsgázó a történelmi eseményeket térben és időben elhelyezi.</p> <p>T Megállapítja, hogy a bemutatott társadalomszerkezet a XIX. század első felében (illetve a XVIII–XIX. század fordulóján) jellemző Magyarországra.</p> <p>A korszakban Magyarország a Habsburg Birodalom része.</p> <p>Behatárolhatja a reformkor időszakát.</p>	0–4
Szaknyelv alkalmazása	<p>M A vizsgázó helyesen alkalmazza az általános, illetve a témához kapcsolódó történelmi fogalmakat.</p> <p>T Szakszerűen használja a következő általános fogalmakat: pl. társadalom, rend, réteg, birtok.</p> <p>T Szakszerűen használja a következő konkrét történelmi fogalmakat: pl. arisztokrácia, reformkor, zsellér, kiváltság, nemes, fő- és köznemes, honorácior, polgár, jobbágy, jobbágytelek.</p>	0–6

<p>Források használata</p>	<p>M A vizsgázó beépíti válaszába a forrásokban található információkat, és következtetéseket von le belőlük.</p> <p>T Pl. felsorolja a korszak főbb társadalmi rétegeit, és megállapítja, hogy a rétegződés alapvetően rendi jellegű (kiváltságok alapján történik) <i>vagy</i> a rétegződést a vagyoni helyzet is alakítja.</p> <p>T Pl. rögzíti, hogy a társadalom vezető rétege a nemesség / arisztokrácia volt, és megállapítja, hogy a korszak még ragaszkodott a nemesi egyenlőség fikciójához <i>vagy</i> nemesek a független életformát becsülték a legtöbbre <i>vagy</i> a köznemesség és az arisztokrácia elkülönült.</p> <p>T Pl. rögzíti, hogy a nemesség elzárkózott a többi társadalmi rétegtől, és megállapítja, hogy a kereskedelmi és ipari tevékenység becsülete kicsi volt <i>vagy</i> hogy az értelmiségi pálya (korlátozott) felemelkedési lehetőséget biztosított.</p> <p>T Pl. rögzíti a jobbágyság tagoltságát (pl. telkes gazdák és zsellérek), és megállapítja, hogy a zsellérek munkáltatója a nagybirtok volt <i>vagy</i> hogy a majorságon árutermelés folyt <i>vagy</i> hogy a korszakban a zsellérek aránya tovább növekedett.</p>	<p>0–10</p>
<p>Eseményeket alakító tényezők feltárása</p>	<p>M A vizsgázó feltárja a reformkori magyar társadalom szerkezetét és bemutatja egyes csoportjait.</p> <p>T Pl. rögzíti, hogy a korabeli magyar társadalom rendi szerkezetű (feudális) volt, és megállapítja, hogy az egyes társadalmi csoportok előjogaik vagy azok hiánya alapján különültek el egymástól <i>vagy</i> ekkor Nyugat-Európában már polgárosuló társadalmak voltak jellemzők <i>vagy</i> a rendi előjogokat 1848-ban számolták fel.</p> <p>T Pl. rögzíti, hogy a társadalom élén a jogilag egységes, de vagyoniilag tagolt nemesség állt, és megállapítja, hogy a rendi berendezkedés miatt a politikai hatalom az ő kezükben volt <i>vagy</i> a nagybirtokosok árutermelővé váltak, de a középbirtokosok nehézségekkel küzdöttek (szűk piac, fejletlen infrastruktúra, tőkehiány) <i>vagy</i> említi az arisztokrácia néhány jellemzőjét (pl. udvarhű, európai látókörű).</p> <p>T Pl. rögzíti, hogy Magyarország kevésbé volt városiasodott, mint Nyugat-Európa, és megállapítja ennek valamelyik lényegi elemét (pl. a fennmaradt céhek védték kiváltságaikat <i>vagy</i> kis számban megjelentek a manufaktúrák és gyárok <i>vagy</i> kialakult egy új polgári réteg és a bérmunkások csoportja <i>vagy</i> az értelmiség létszáma is növekedett).</p> <p>T Pl. rögzíti, hogy a társadalom legszélesebb rétege a telekkel már csak részben rendelkező parasztság volt, és valamelyik rétegével kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. a mezővárosi parasztpolgárok bekapcsolódtak az árutermelésbe és kereskedelembé <i>vagy</i> a telkes jobbágyok zöme nem volt képes árutermelésre <i>vagy</i> a zsellérek bérmunkából tartották fenn magukat <i>vagy</i> a parasztság célja a jobbágyi kötöttségektől való szabadulás volt) <i>vagy</i> utal a telekaprózódás jelenségére.</p> <p>T Önálló ismereteivel, helyes megállapításaival kiegészíti és alátámasztja elemzését.</p>	<p>0–12</p>

Megszerkesztettség, nyelvhelyesség	A vizsgázó fogalmazása mondatokból áll, a mondatok világosak és egyértelműek. Az elemzés szerkesztett szöveg, a tartalom logikus kifejtését szolgálja. A vizsgázó megállapításai árnyalt elemző-készségről tanúskodnak. A szöveg nem tartalmaz súlyos nyelvhelyességi vagy helyesírási hibákat.	0–8
A feladatban elérhető összpontszám		48
Elérhető vizsgapontszám		16

21. Klebelsbergi kultúrpolitika*(rövid)*

Műveletek, tartalmak		Pont
Feladatmegértés	A vizsgázó alapvetően a klebelsbergi kultúrpolitika célkitűzéseit, eredményeit mutatja be, és kitér a kultúrfölény fogalmára. A válasz a források felhasználásával lényegi összefüggéseket tár fel (pl. népiskola-építési program, analfabetizmus visszaszorítása).	0–4
Tájékozódás térben és időben	M A vizsgázó a történelmi eseményeket térben és időben elhelyezi. T A témát a trianoni Magyarország területén és az 1920-as években helyezi el.	0–4
Szaknyelv alkalmazása	M A vizsgázó helyesen alkalmazza az általános, illetve a témához kapcsolódó történelmi fogalmakat. T Szakszerűen használja a következő általános és a következő konkrét történelmi fogalmakat: pl. oktatás, népiskola, analfabetizmus, kultúrfölény, revízió.	0–4
Források használata	M A vizsgázó beépíti válaszába a forrásokban található információkat, és következtetéseket von le belőlük. T Pl. rögzíti, hogy Klebelsberg nagyszabású népiskola-építési programot hirdetett, és megállapítja ennek okát (pl. gazdasági fejlődés vagy a vélt kultúrfölény fenntartása). T Pl. rögzíti, hogy a magyar népesség elemi iskolázottsága jelentősen javult a korszakban, és megállapítja ennek következményét (pl. visszaszorult az analfabetizmus).	0–6

Eseményeket alakító tényezők feltárása	<p>M A vizsgázó bemutatja a klebelsbergi kultúrpolitika céljait és feltárja eredményeit.</p> <p>T Pl. rögzíti, hogy Klebelsberg minisztersége idején az oktatásra a korábnál lényegesen nagyobb összegeket fordítottak, és megállapítja, hogy erre azért volt lehetőség, mert a trianoni békeszerződés jelentősen korlátozta a katonai kiadásokat <i>vagy</i> erre a gazdasági talpra állás érdekében volt szükség.</p> <p>T Pl. rögzíti, hogy Klebelsberg a magyarság kárpát-medencei kultúrfölényének koncepciójából indult ki, és megállapítja, hogy ennek érvényre juttatása érdekében tevékenykedett <i>vagy</i> ez összefüggött a revíziós törekvésekkel.</p> <p>T Pl. rögzíti, hogy Klebelsberg az oktatással akarta erősíteni a magyar nemzettudatot (neonacionalizmus), és megállapítja, hogy szerinte erre főleg a munkásság és a parasztság körében volt szükség, <i>vagy</i> rögzíti Klebelsberg valamelyik további eredményét (pl. középiskolai modernizáció <i>vagy</i> menekült egyetemek letelepítése <i>vagy</i> külföldi magyar intézetek), és megállapítja, hogy – ennek köszönhetően is – a kor hazai közép- és felsőoktatása világszínvonalú volt.</p>	0–8
Megszerkesztettség, nyelvhelyesség	A kifejtés mondatokból áll, és a szöveg logikusan felépített. A válasz nem tartalmaz súlyos nyelvhelyességi vagy helyesírási hibát.	0–2
A feladatban elérhető összpontszám		28
Elérhető vizsgapontszám		7

22. A trianoni béke hatásai*(hosszú)*

Műveletek, tartalmak		Pont
Feladat-megértés	<p>A vizsgázó alapvetően a trianoni béke gazdasági, társadalmi és etnikai hatásait mutatja be.</p> <p>A válasz lényegre törően mutatja a békeszerződés gazdaságot is érintő rendelkezéseit.</p> <p>Az elemzés feltárja a békeszerződés társadalmi és etnikai következményeit, utal a nemzetiségi összetételben bekövetkező változásokra.</p> <p>A vizsgázó válaszában felhasználja, értelmezi a forrásokat, azokból lényeges megállapításokat, következtetéseket fogalmaz meg.</p>	0–8
Tájékozódás térben és időben	<p>M A vizsgázó a történelmi eseményeket térben és időben elhelyezi.</p> <p>T Megállapítja, hogy a Magyarországgal kötött trianoni békeszerződést 1920. jún. 4-én írták alá, utal az új országhatárokra <i>vagy</i> az elcsatolt területekre (illetve az ún. utódállamokra).</p>	0–4
Szaknyelv alkalmazása	<p>M A vizsgázó helyesen alkalmazza az általános, illetve a témához kapcsolódó fogalmakat.</p> <p>T Szakszerűen használja a következő általános fogalmakat: pl. gazdaság, békeszerződés, közlekedés, infrastruktúra.</p> <p>T Szakszerűen használja a következő konkrét történelmi fogalmakat: pl. jóvátétel, infláció, kisantant, gazdasági szerkezetváltás.</p>	0–6

Források használata	<p>M A vizsgázó válaszába beépíti a forrásokban található információkat, és következtetéseket von le belőlük.</p> <p>T Pl. bemutatja a béke jóvátétellel kapcsolatos rendelkezéseit (az ország vagyonának és jövedelmének lekötése <i>vagy</i> az arannyal való kereskedés korlátozása), és megállapítja, hogy a jóvátétel további súlyos terheket jelentett az ország számára.</p> <p>T Pl. rögzíti, hogy a gazdaság egyes ágazatait milyen mértékben érintette a békeszerződés, és megállapítja, hogy a feldolgozóipar nagy része Magyarországon maradt, míg a nyersanyagok jelentős részét elveszítette az ország.</p> <p>T Pl. rögzíti, hogy a fizetőeszköz elértéktelenedett (infláció), és megállapítja, hogy a háború, a forradalmak és az országcsönkítés a magángazdaságokat és az államháztartást is súlyos válságba sodorták <i>vagy</i> az infláció gazdasági visszaeséssel párosult.</p> <p>T Pl. rögzíti, hogy a menekültek nehéz körülmények között éltek, és megállapítja, hogy több százezer magyar menekült az utódállamokból Magyarországra <i>vagy</i> a menekültek a határokon kívül rekedt magyarság soraiból kerültek ki.</p>	0–10
Eseményeket alakító tényezők feltárása	<p>M A vizsgázó feltárja a trianoni béke gazdasági, társadalmi és etnikai következményeit, és bemutatja az ezek közötti összefüggéseket.</p> <p>T Pl. rögzíti az 1920. június 4-én Trianonban aláírt békeszerződés tényét, és megállapítja, hogy az ország elvesztette területének és lakosságának kb. kétharmadát.</p> <p>T Pl. rögzíti a béke etnikai vonatkozásait (a zömében nemzetiségi lakta területek az utódállamokhoz kerültek, de a magyarság egyharmada is idegen fennhatóság alá került), és megállapítja, hogy a trianoni Magyarország ezzel párhuzamosan nemzetállammá vált (nemzetiségek aránya 10% alatti).</p> <p>T Pl. rögzíti a béke gazdasági hatásait (Monarchia és Magyarország szerves gazdasági kapcsolatrendszerének szétszakítása <i>vagy</i> a Budapestre koncentrálnó feldolgozóipar maradt Magyarországon <i>vagy</i> az utódállamok elzárták Magyarországot a szoros gazdasági együttműködéstől), és megállapítja ennek következményét (gazdaság és kereskedelem visszaesése).</p> <p>T Pl. rögzíti a békeszerződés valamely társadalmi hatását (határon túli magyarság másodrangú állampolgárrá válik új hazájában <i>vagy</i> állásuk elvesztése miatt főleg az értelmiség menekül Magyarországra), és megállapítja, hogy a menekültek tömege súlyos problémákat okozott Magyarországon.</p> <p>T Önálló ismereteivel, helyes megállapításaival kiegészíti és alátámasztja elemzését.</p>	0–12
Megszerkesztettség, nyelv-helyesség	<p>A vizsgázó fogalmazása mondatokból áll, a mondatok világosak és egyértelműek.</p> <p>Az elemzés szerkesztett szöveg, a tartalom logikus kifejtését szolgálja.</p> <p>A vizsgázó megállapításai árnyalt elemző-készségről tanúskodnak.</p> <p>A szöveg nem tartalmaz súlyos nyelvhelyességi vagy helyesírási hibákat.</p>	0–8
A feladatban elérhető összpontszám		48
Elérhető vizsgapontszám		16